

**Pr. lect. univ. dr. Sorin Marinescu,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

RUGĂCIUNEA ÎN BISERICA ORTODOXĂ. ÎNTRE TRADIȚIE ȘI ÎNNOIRE

Abstract: *In the “Homage Year of Prayer in the Life of the Church and Christians” and the “Commemorative Year of the Hesychast Saints Simeon the New Theologian, Saint Gregory Palama and Saint Paisios of Neamț” we proposed a study on the practice of prayer in the Orthodox Church, at a time when we find, that there is a restoration of patristic thought, an updating of Tradition in modernity, serving a living, charismatic, historical and eschatological Theology.*

In our study we will dwell on the model of prayer to the saints which add to the patristic tradition their own mystical experience. This, says Father Dumitru Stăniloae, emphasizes feeling, conscience, light and love, insisting on the divine light, on its uniqueness that multiplies according to the gifts that share them like the love of the Trinity.

And last but not least, we will refer to our hierarchs, from His Beatitude Daniel, Patriarch of The Romanian Orthodox Church, to His Eminence Casian, Archbishop of the Lower Danube, who in turn propose to update the spiritual exercise along the lines of the Holy Fathers, thus emphasizing the dynamic aspect of the Holy Tradition. They promoted the patristic model of theologizing, insisting on communion, on Church Prayer, starting from the idea that the Good is known in the dialogue of love with the other, even if during the Pandemic, communion could be achieved only electronically. No one was left alone, as the idea that “only he who is saved is saved” (Matthew 20:19), the service coming from love, which made it possible to cure diseases, cleanse lepers, feed the hungry, help in all helplessness, all without payment (Matthew X: 8). And here we remember the prayer of the Archbishop of the Lower Danube, from the work “Ozone” from the “lung” of eternity: “Come, Lord, and give us light in thought and in word! Stay with us, because the day is gone! Make us free in the Light!”

At the same time, communion is in the Church, as is Prayer, for the “air in” the lungs of the Church, through which we breathe in the Lord and move toward one another, comes from the “air of prayers”.

Keywords: *Saint Symeon The New Theologian, Orthodox Church, Holy Tradition, Renewal.*

Lumea postmodernă, căzută în cursa hedonistă a autosuficienței, a risipei în vremelnicie, și-a dorit constant o modernizare a vieții religioase, iar raționalismul a condus la îndepărtarea de Dumnezeu cel viu, de Tradiția apostolică, de cea bisericească (patristică și liturgică), ajungându-se la înstrăinarea omului, la însingurarea lui, căzut în tristețe și deznădejde. Ca urmare, în lucrarea de față ne-am propus să vorbim despre Tradiție și Înnoire în teologie, precum și despre un sfânt pe care Occidentul abia acum începe să îl cunoască, Sfântul Simeon Noul Teolog¹, pornind de la pr. Dumitru Stăniloae², care spune:

„Ne-am străduit să înțelegem învățătura Bisericii în spiritul Părinților, dar în același timp să o înțelegem așa cum credem că ar fi înțeles-o ei astăzi. Căci ei n-ar fi făcut abstracție de timpul nostru, așa cum n-au făcut de al lor“.

Dacă vorbim despre Sfânta Tradiție, putem aminti de două aspecte: unul statornic, pe care îl regăsim ca temelie a ortodoxiei, și altul dinamic, în care regăsim amplificarea în ea însăși a Tradiției, precum și o manifestare a generozității de a împărtăși cu ceilalți roadele trăirii și comuniunii cu Dumnezeu.

Pr. Georges Florovsky vorbește de „experiența eclezială a părinților“³, care a permis, în ortodoxie, păstrarea armoniei între Scriptură, Biserică și Sfânta Tradiție, care este dinamică, pentru că tradiția este vie, harismatică. Aceasta restaurează, crede Paul Evdokimov⁴, fiind cel mai patristic teolog ortodox rus, din perspectiva accentului pus pe experiență și fapt existențial⁵, „o înnoire permanentă a omului în Tainele Bisericii“, căci „*Hristos nu este un text, ci o Persoană vie și El*

1. Deoarece, trăind în perioadă medievală, nu a fost acceptat în spațiul patristic al gândirii creștine apusene.

2. Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, I, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2003, p. 5.

3. Georges FLOROVSKY, *Biserica, Scriptura, Tradiția. Trupul viu al lui Hristos*, trad. Florin Caragiu, Gabriel Mândrilă, Editura Platytera, București, 2005, p. 43.

4. Paul EVDOKIMOV, *Hristos în gândirea rusă*, trad. Pr. Ion Buga, Editura Symbol, București, 2001, pp. 230-231.

5. Pr. Cristinel IOJA, *Georges Florovsky (1893-1979) – dincolo de schemele abstractismului teologic – patru decenii de la trecerea în veșnicie*, în: „Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă – Arad“ An universitar 2018-2019, Editura Universității „Aurel Vlaicu“, Arad, 2020, p. 34.

locuiește în Trupul Său, Biserica”⁶. Iar numele lui Hristos, asimilat cu respirația celui care se roagă, atrage prezența Sa în inimă⁷.

Astfel, întorcându-ne în timp, la Sfântul Grigorie Palama, care revine la trăirea și experiența autentică în Biserică în și prin Hristos, readucem în discuție un context contemporan, destul de asemănător cu cel trăit de creștini la sfârșitul evului mediu, când treptat teologia oficială va fi influențată de scolastica occidentală⁸ („captivitatea babilonică” a teologiei Ortodoxe)⁹. Această situație a fost contestată cu argumente de cei care au creat sinteza neopatristică: Georges Florovsky¹⁰, Vladimir Lossky¹¹, pr. Iustin Popovici¹², Alexander Schmemmann¹³, Panayotis Nellas¹⁴, Ioannis Zizioulas¹⁵, Christos Yannaras¹⁶ și Pr. Dumitru Stăni-

6. G. FLOROVSKY, *Biserica, Scriptura, Tradiția...*, p. 43.

7. Paul EVDOKIMOV, Cunoașterea lui Dumnezeu în tradiția răsăriteană, traducere Pr. Vasile Răducă, Editura Christiana, București, 1995, p. 60.

8. Pr. D. STĂNILOAE, „Prefață”, în: *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006, p. 5.

9. TEOFAN SINAITUL, „Cuvânt înainte” la *Rugăciunea lui Iisus*, Editura Orthodoxos Kypseli, Tesalonic, 1992, p. 8.

10. G. FLOROVSKY, *Sensul ascezei creștine: curs de patrologie*, trad. de Vasile Manea, Patmos, Cluj-Napoca, 2009; G. FLOROVSKY, *Biblie, Biserică, Tradiție, O perspectivă ortodoxă*, trad. de Radu Teodorescu, Reîntregirea, Alba Iulia, 2016. Vezi și Ciprian Iulian TOROCZKAI, *Tradiția patristică în modernitate. Ecleziologia Părintelui Georges V. Florovsky (1893-1979) în contextul mișcării neopatristice contemporane*, Editura ASTRA Museum, Sibiu, 2012, pp. 104-133.

11. Vladimir LOSSKY, *Vederea lui Dumnezeu*, trad. Maria Cornelia Oros, studiu introductiv Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1995, pp. 2-14.

12. Pr. Iustin POPOVICI, *Credința ortodoxă și viața în Hristos*, trad. prof. Paul Bălan, Editura Buna Vestire, Galați, 2003, pp. 12-16; Pr. I. POPOVICI, *Omul și Dumnezeuul-Om. Abisurile și culmile filosofie*, trad. și studiu introductiv pr. Ioan I. Ică și Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 1997.

13. Alexander SCHMEMMANN, *O istorie a Bisericii de Răsărit*, trad. și prefață Pr. Vasile Gavrilă, Editura Sofia, București, 2016, p. 48.

14. Panayotis NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit*, trad. și studiu introductiv Pr. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1994.

15. Ioannis ZIZIOULAS, *Ființa ecleziastică*, trad. Pr.dr. Aurel Nae, Editura Bizantină, București, 1996.

16. Vladimir Lossky vorbește de Teologia mistică a Răsăritului – Ortodoxia. Vladimir LOSSKY, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, trad. și note pr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, București, 1993, pp. 2-14.

loae¹⁷. Acesta din urmă, de exemplu, a îndemnat permanent la înnoirea teologiei ortodoxe „prin recuperarea izvoarelor, a duhului Sfinților Părinți, a spiritualității Tradiției, a isihasmului palamit”.¹⁸

În acest context, primul, în spațiul spiritual românesc, care a sesizat și abandonat schemele scolastice ale teologiei ortodoxe de școală din secolul al XIX-lea¹⁹, a fost pr. Dumitru Stăniloae²⁰, înlocuindu-le cu tradiția patristică²¹ și bizantină autentică, promovând renașterea filocalică și „neopatristică”, precum și redescoperirea și revalorificarea teologică a isihasmului și a palamismului²². În fapt, restaurarea gândirii patristice are ca scop actualizarea Tradiției²³ în modernitate, slujind o teologie vie, harismatică, istorică și eshatologică. Căzut din calitatea de partener de dialog cu Dumnezeu, prin neascultare, omul²⁴ nu îl mai poate cunoaște direct pe Creatorul său, Acesta fiind învăluit în Taină, în transcendența Sa. Pr. Dumitru Stăniloae spune că, din mândrie, Adam a ales „*cunoașterea individualistă, rațională și obiectuală a realității*”, astfel că „a redus cunoașterea și binele la starea de obiecte, ce ar fi trebuit să poată fi cuprinse în limitele propriei sale rațiuni îngustate și mândre”.²⁵

17. Pr. D. STĂNILOAE, *Spiritualitate ortodoxă. Ascetica și mistica*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992, pp. 254-319.

18. † PS EMILIAN LOVIȘTEANUL, „Părintele Dumitru Stăniloae – Teolog și trăitor al Dumnezeirii”, în: Nicolae Răzvan STAN și Lucian DINDIRICĂ (eds.), *Părintele Profesor Dumitru Stăniloae sau consonanța dintre dogmă, spiritualitate și liturghie*, Editura Cetatea de Scaun, Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2015, p. 41.

19. Vorbim de raționalismul academic, care pune accentul pe rațiune, desprinsă de trăirea și experiența liturgică.

20. Ștefan Lucian TOMA, *Tradiție și actualitate la Pr. Dumitru Stăniloae*, Editura Agnos, Sibiu, 2008, p. 26.

21. Părinții Capadocieni, Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Chiril al Alexandriei, Dionisie Areopagitul, Sf. Ignatie al Antiohiei, Sf. Clement Romanul.

22. Pr. C. IOJA, „Părintele Dumitru Stăniloae (1903-1993) – Restaurarea dogmaticii ortodoxe în secolul al XX-lea”, în: Nicolae Răzvan STAN și dr. Lucian DINDIRICĂ (eds.), *Părintele profesor Dumitru Stăniloae...*, pp. 86-87.

23. Sub cele trei forme, tradiția apofatică, energiile necreate și îndumnezeirea (theosis-ul), susținute de Pr. Dumitru Stăniloae.

24. Pe deplin conștient de condiția sa „Și răspunzând Avraam, a zis: «Iată, cutez să vorbesc Stăpânului meu, eu, care sunt pulbere și cenușă!»” (Fc 18, 27)

25. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie dogmatică*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 326.

Dar Dumnezeu, care este Persoană, se raportează la noi cu iubire, pe care o nu o putem experimenta ca fiind identică pentru toți oamenii sau chiar pentru fiecare om în devenirea lui de-a lungul timpului, pentru că într-un fel iubim copilul mic și altfel pe cel mare, cu un alt nivel de înțelegere, deși, în principiu, ambii copii sunt iubiți cu aceeași iubire de părinte. Astfel, iubirea pe care o experimentăm nu este o infinitate identică mereu cu ea însăși, ci „o infinitate cu perspectiva unei permanente noutăți, ca un ocean de bogăție mereu nouă”²⁶.

Vladimir Lossky adaugă faptul că „Adam nu și-a împlinit vocația”, neștiind cum să realizeze unirea cu Dumnezeu și „cum să îndumnezeiască lumea creată”, deși avea demnitatea libertății (Sf. Grigore Palama²⁷), astfel că de la cădere la Cincizecime, harul lui Dumnezeu²⁸ a rămas străin naturii umane, lucrând asupra ei din afară²⁹.

Pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu, izvor de iubire, putere și lumină, omul are nevoie, spun Sfinții Părinți, precum Ioan Gură de Aur, Grigorie de Nyssa, Dionisie Areopagitul, Simeon Noul Teolog și Grigorie Palama, să răspundă atracției exercitate de Dumnezeu și, în consecință, să urce spre desăvârșirea vieții personale, despățimirea aducând pace. Acești Sfinți Părinți vorbesc, ca urmare, de rolul cunoașterii apofatice, fără a o neglija pe cea catafatică.

Pr. Dumitru Stăniloae observă că:

„Dumnezeu, suflând în om, începe să vorbească cu omul [...] Odată cu sufletul, îi dă conștiința că Dumnezeu îi vorbește și că el trebuie să răspundă. Prin suflarea lui Dumnezeu, apare în om un «tu» al lui Dumnezeu, care e «Chipul lui Dumnezeu», căci acest «tu» poate să spună și el «eu», și-i poate spune și el lui Dumnezeu «Tu»”³⁰.

26. Pr. Gheorghe ZAMFIR, „Cunoașterea lui Dumnezeu în teologia părintelui Profesor Dumitru Stăniloae”, în: Nicolae Răzvan STAN și dr. Lucian DINDIRICĂ (eds.), *Părintele profesor Dumitru Stăniloae...*, p. 107.

27. S. GRÉGOIRE PALAMAS, *Défense des saints hésychastes*, Louvain, 1959, p. 27.

28. Harul este suflarea lui Dumnezeu, „curgerea dumnezeirii”, iar prezența Duhului este dătătoare de viață; Vladimir LOSSKY, *Introducere în teologia ortodoxă*, trad. de Lidia și Remus Rus, prefață de pr. D. Gh. Popescu, Editura Sophia, București, 2006, p. 87.

29. V. LOSSKY, *Introducere în teologia ortodoxă*, p. 68.

30. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie dogmatică*, vol. 1, p. 269.

Esența existenței omului este deci dialogul cu Dumnezeu și cu semenii săi. Pentru a reintra în dialog cu Dumnezeu, însă, el trebuie să se semerească și să urce treptele virtuții, pentru a atinge o culme a devenirii sale, prin transfigurare, pentru a redobândi dreptul comuniunii cu Acesta³¹, pierdut prin neascultare, când „s-a rupt interior de Dumnezeu, din dialogul pozitiv cu El, acest act constituind începutul închiderii egoiste a omului în sine”³².

În fapt, Sfântul Simeon Noul Teolog vorbește de șansa cunoașterii lui Dumnezeu de către cei purificați, căci fiind Lumină, Dumnezeu devine Lumina care strălucește prin toate³³. Iar Cel care strălucește este Hristos, ca persoană³⁴.

Receptând în mod personal viziunea Sfântului Grigorie Palama, pr. Dumitru Stăniloae vede existența lui Dumnezeu ca o realitate personală, ca sursă a transcendenței, precum și a imanenței Lui.

Sfântul Simeon Noul Teolog spune:

„Omul se unește duhovnicește și trupește cu Dumnezeu, fiindcă sufletul nu se separă de minte, nici trupul de suflet, ci printr-o unire în chip ființial (ousiodos) omul se face prin har triipostatic, un dumnezeu prin înfiere (thesei), făcut din trup, suflet și Duhul dumnezeiesc de care se împărtășește...”³⁵.

La rândul său, Sfântul Chiril al Alexandriei observă că Hristos „ia formă în noi prin Duhul, care ne restaurează [...] Duhul este Dumnezeu”³⁶. Dumnezeu a acordat oamenilor șansa, afirmă Vladimir Lossky³⁷, ca prin Hristos, respectând libertatea acestora, să se îndumnezeiască (theosis), fiind posibilă prefacerea omului unit cu

31. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie dogmatică*, vol. 1, pp. 279-280.

32. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie dogmatică*, vol. 1, p. 321.

33. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie dogmatică*, vol. 1, pp. 134-135.

34. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie dogmatică*, vol. 1, pp. 134-135.

35. Sf. SIMEON NOUL TEOLOG, *Cateheze-Scrieri II*, traducere diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2003, p. 184.

36. Sf. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, „Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr”, traducere de Pr. D. Stăniloae, în: *Scrieri I*, col. „Părinți și Scriitori Bisericești”, 38, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, p. 284.

37. V. LOSSKY, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, p. 38.

Dumnezeu, într-un timp în care prezentul și viitorul coexistă. Căci „Dumnezeu S-a făcut om, pentru ca oamenii să devină dumnezei!”³⁸, arată Sfinții Părinți.

În aceeași idee, pr. Dumitru Stăniloae vorbește de „*Iisus Hristos, lumina lumii și îndumnezeitorul omului*”, care S-a jertfit pentru ca „toți oamenii să scape de moarte, pentru veci”, aducând umanității toată lumina iubirii lui Dumnezeu³⁹. În același timp, spune părintele:

„Iubirea nu poate fi despărțită de persoana celui ce iubește. Iubirea e prezența lui în cel iubit. Iar iubirea nemărginită, atotfericitoare, nu poate fi decât a Persoanei lui Dumnezeu. De aceea, unde e simțită ea, e prezent Dumnezeu. Unede nu e iubirea aceasta, este întuneric, este nemulțumire. Numai iubirea nemărginită a Persoanei lui Hristos aduce bucuria adevăratei mântuiri”⁴⁰.

Sfântul Grigore Palama, citat de acesta, spune:

„Strălucirea acestei lumini (în care se unesc îngerii) peste oameni, a preînchipuit-o Dumnezeu în cursul celor patruzeci de ani în pustiu, trimițând mană din cer și a împlinit-o Hristos, dând lumina duhului și dăruind trupul Său luminător spre mâncare celor care cred tare în El și dovedesc credința prin fapte”⁴¹.

Părintele Dumitru Stăniloae insistă pe interconectarea bazelor sobornicității Bisericii: antropologică, triadologică, hristologică și pnevmatologică. În același timp, acesta a realizat o sinteză neopatristică⁴², centrată teologic pe hristologie⁴³, readucând astfel în discuție mistică teologiei ortodoxe⁴⁴. Părintele afirmă că:

---

38. V. LOSSKY, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, p. 38.

39. Pr. D. STĂNILOAE, *Iisus Hristos, lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, ediție îngrijită de Monica Dumitrescu, Editura Anastasia, București, 1993, p. 94.

40. Pr. D. STĂNILOAE, *Iisus Hristos, lumina lumii și îndumnezeitorul omului*, p. 232.

41. Pr. D. STĂNILOAE, *Viața și învățătura Sfântului Grigore Palama*, p. XXXVI.

42. Ștefan Lucian TOMA, „Părintele Dumitru Stăniloae (1903-1933) ca teolog neopatristic”, în: *Tadiție și Actualitate la Părintele Dumitru Stăniloae*, Editura Agnos, Sibiu, 2008, p. 25.

43. Pr. D. STĂNILOAE, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, col. „Opere complete”, vol. IV, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2013.

44. Mistică ortodoxă este definită de părintele Stăniloae ca fiind „procesul înaintării creștinului pe drumul desăvârșirii în Hristos prin curățirea de patimi și prin

„Taina Bisericii în sens propriu [...] nu a putut lua ființă decât prin taina lui Hristos. Ea nu este decât extensiunea Tainei lui Hristos, toată e plină de Taina lui Hristos”⁴⁵.

Tradiția ia naștere la Cincizecime, când pogorârea Sfântului Duh „dă existență reală Bisericii – spune pr. Dumitru Stăniloae – punând începutul sălășluirii trupului îndumnezeit al lui Hristos în celelalte ființe umane și, cu aceasta, începutul Bisericii”⁴⁶. Și continuă părințele:

„Biserica este Hristos ca Revelație deplină”⁴⁷, „dar Revelația, ca realitate îndeplinită în Hristos și manifestând aceeași eficiență prin Biserică în cursul veacurilor, reprezintă Tradiția. Deci Tradiția e însăși Biserica drept formă a eficienței nemicșorate a lui Hristos, prin Duhul Sfânt, sau a Revelației împlinite de El, de-a lungul veacurilor!”⁴⁸

De asemenea, parintele Dumitru Stăniloae revine la Sfântul Grigorie Palama, „care și-a dezvoltat propria gândire teologică”⁴⁹, plecând de la moștenirea ascetică a Părinților. Urmând exemplul Mântuitorului Hristos, care a dus o viață ascetică deși nu avea nevoie să se curățească, omul poate să își depășească propria condiție și să se dedice total lui Dumnezeu, crede Sfântul Grigorie Palama, printr-o viață ascetică, la rândul lui. Legând această viață de viața Bisericii⁵⁰, trăită în și prin Sfintele Taine, omul se împărtășește cu Hristos. Așa cum creștinul se înnoiește și se sfințește prin Taina Mărturisirii⁵¹, și Biserica se înnoiește și se sfințește cu Hristos, „săvârșitorul nevăzut

---

dobândirea virtuților, ce culminează în iubire”; cf. Pr. D. STĂNILOAE, *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002, p. 5.

45. Pr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997 p. 11.

46. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, II, p. 196.

47. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, I, p. 51.

48. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, I, p. 58.

49. Pr. Porphyrios GEORGI, *Înviere și viață. Eshatologia în învățătura Sfântului Grigorie Palama*, trad. diac. Ștefan L. Toma, Editura Andreiana, Sibiu, 2015, p. 167.

50. Pr. D. STĂNILOAE, „Biserica în sensul de locaș și de largă comuniune în Hristos”, în: *Ortodoxia*, t. 34, nr. 3, 1982, pp. 336-346.

51. Pr. D. STĂNILOAE, „Înnoirea și sfințirea credincioșilor în Taina Mărturisirii, după învățătura Bisericii Ortodoxe”, în: *Ortodoxia*, t. 38, nr. 3, 1986, pp. 10-18.

al Tainelor⁵². În același timp, Biserica este: „Organ și mijloc de menținere și fructificare a conținutului Revelației, ca loc de păstrare eficientă a Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții⁵³.”

Înnoirea are la bază relația dinamică a credincioșilor cu Dumnezeu și primirea Sfintelor Taine⁵⁴, pr. Dumitru Stăniloae fiind convins că prin Sfânta Liturghie, în biserică, omul iese din egoism și din lume și transcende spre comunicarea cu și în Dumnezeu, iar rugăciunea este calea prin care se realizează aceasta. În lumea actuală, crede părintele:

„Tradiția trebuie să fie prezentată omului contemporan într-o terminologie perceptibilă și, în același timp, în toată integralitatea ei, deoarece omul năzuiește să se mântuiască prin ea⁵⁵.”

Tradiția Ortodoxă păstrează numele a trei persoane importante care au primit apelativul de „teolog” prin excelență: Sf. Ioan Evanghelistul, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Simeon (949⁵⁶ - 1022⁵⁷), ultimul, considerat, „Noul Teolog⁵⁸”, în raport cu primii doi, fiind receptat ca un înnoitor al tradiției vieții spirituale⁵⁹.

52. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978, pp. 18-27.

53. Karl Christian FELMY, *Dogmatica experienței eclesiale – Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, Editura Deisis, Sibiu, 1999, p. 208.

54. Olivier CLÉMENT, „Le renouveau de L'Église. Un point de vue orthodoxe”, în: *Contacts*, nr. 48, 1964, p. 282.

55. Pr. D. STĂNILOAE, „L'accueil de la Tradition dans le monde d'aujourd'hui. Le point de vue de l'Orthodoxie”, în: *Irenikon*, 47, 1974, p. 502.

56. Arhiepiscopul Basile Krivocheine, *În lumina lui Hristos, Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022), Viața, Spiritualitatea, Învățătura*, trad. de Vasile Leb, Gheorghe Iordan, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 9.

57. Pr. D. STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Craiova, 1991, p. 318.

58. Supranumele venind de la Discursurile teologice și etice, pe care le elaborează în perioada 1000-1009. Ioan I. Ică jr., „Sfântul Simeon Noul Teolog și provocarea mistică în teologia bizantină și contemporană”, în: *Sfântul Simeon Noul Teolog, Discursuri teologice și etice*, Sibiu, 1998, p. 25.

59. Dan Zamfirescu, „Probleme teologice și hagiografice legate de supranumele Sfântului Simeon Noul Teolog”, în: *Orthodoxia*, nr. 3, 1958, p. 46/ pp. 46-61.

Pr. Dumitru Stăniloae⁶⁰ a tradus opera Sfântului Simeon Noul Teolog⁶¹, comemorat anul acesta, cel care a fundamentat teoretic (prin operele sale⁶²) și a trăit, experimentând personal⁶³, conștiința (practicând pocăința și rugăciunea) prezenței harului lui Dumnezeu în om. Sfântul Simeon pune accentul pe simțire, conștiință, lumină și iubire⁶⁴, insistând pe lumina dumnezeiască, pe unicitatea acesteia ce se multiplică după darurile ce le împărtășește asemeni iubirii Persoanelor Treimice⁶⁵.

60. SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Imnele iubirii dumnezeiești”, traducere de Pr. D. Stăniloae, în: *Studii de teologie dogmatică ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, pp. 329-705; SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Imnele iubirii dumnezeiești”, traducere de Pr. D. Stăniloae în: *Studii de teologie dogmatică ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, pp. 329-705; SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Cele 225 de capete teologice și practice”, traducere de pr. D. Stăniloae, în: *Filocalia*, vol. VI, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1977, pp. 9-15, 17-96; SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Metoda sfintei rugăciuni și atențiuni”, traducere de pr. D. Stăniloae, în: *Filocalia*, vol. VIII, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1979, p. 533; SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Cele 225 de capete teologice și practice”, traducere de Pr. D. Stăniloae, în: *Filocalia*, vol. VI, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1977, pp. 9-15, 17-96; SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Metoda sfintei rugăciuni și atențiuni”, traducere de pr. D. Stăniloae, în: *Filocalia*, vol. VIII, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1979, p. 533.

61. Și alte traduceri: SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Discursuri teologice și etice”, în: *Scrieri I*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2001, pp. 61-505; SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Cateheze”, în: *Scrieri II*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003, pp. 21-364.

62. Este interesant faptul că în spațiul românesc sunt prezente un mare număr de manuscrise cu opera Sfântului Simeon Noul Teolog, în traduceri ce datează de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Nicolae BOLEA, „Sfântul Simeon Noul Teolog, opera și epoca sa”, în: *Teologia*, an X, 2006, nr. 1, p. 39.

63. Pr. D. Stăniloae observa că dacă experiența personală a făcut pe unii să creadă că învățătura sa se încadrează „cu greu” Tradiției Sfinților Părinți, totuși aceasta se reduce la „învățătura părinților anteriori”, cf. Pr. D. STĂNILOAE, „Introducere”, în: *Filocalia*, vol. VI, p. 11.

64. Pr. D. STĂNILOAE, „Introducere”, în: *Filocalia*, vol. VI, p. 11.

65. Basile KRIVOCHINE, *În lumina lui Hristos. Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022)*; Ioan I. Ică jr., „Sfântul Simeon Noul Teolog și provocarea mistică”, în: SF. SIMEON NOUL TEOLOG, *Discursuri teologice și etice*.

Omul îl întâlnește pe Dumnezeu doar prin iubirea care îi mistuie sufletul⁶⁶ și îl face să se îndrepte spre Dumnezeu, dedicându-și viața rugăciunii neîncetate⁶⁷. Apoi, Rugăciunea mistică, de invocare a Sfântului Duh, care face introducerea în teologia imnelor, deschide calea rugăciunilor în versuri, care reprezintă un mod intim de cunoaștere a lui Dumnezeu.⁶⁸

Sfântul Simeon Noul Teolog i se adresează Domnului astfel:

„Cum voi descrie, Stăpâne, fața Ta cea Dumnezeiască, cum voi exprima vederea negrăită a frumuseții Tale? Cum pe Cel pe care lumea nu-L încap, Îl va cuprinde sunetul limbii? Cum va putea exprima cineva iubirea Ta de oameni?“⁶⁹

Prin rugăciune, omul se unește cu Dumnezeul cel Unul, închinat în Treime⁷⁰. Pornind de la realitatea învierii Mântuitorului Hristos, care deschide pentru om posibilitatea „vederii duhovnicești“, pr. Ioan I. Ică⁷¹ îl consideră pe Sfântul Simeon Noul Teolog un premergător al teologiei energiilor divine necreate, adică al Sfântului Grigorie Sinaitul și mai cu seamă al Sfântului Grigorie Palama.

Sfântul, nevoindu-se și prin rugăciunea stăruitoare, are șansa de a fi cunoscut lumina slavei dumnezeiești care, arătându-se, întărește demersul omului de comuniune cu Dumnezeu, ducând la dematerializarea corporală⁷² pe care o simte acesta, până la a deveni străveziu⁷³, pentru a se uni cu Domnul⁷⁴. Apoi, clarificând viziunea sa, Sfântul spune:

---

66. Pr. Dumitru POPESCU, „Faptele bune după Sfântul Simeon Noul Teolog“, în: *Orthodoxia*, an XIV, 1962, nr. 4, p. 551

67. Pr. D. STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, p. 319.

68. Nacu-Daniil STOENESCU, „Învățătura despre Sfânta Treime în Imnurile Sfântului Simeon“, în: *Mitropolia Banatului*, an XXXV, 1985, nr. 5-6, p. 325.

69. SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Imnul 25“, în: Pr. D. STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, p. 489.

70. Pr. D. STĂNILOAE, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Craiova, 1986, p. 6.

71. Pr. Ioan I. ICĂ, „Teologie și spiritualitate la Sfântul Simeon Noul Teolog“, în: *Mitropolia Ardealului*, an XXXII, 1987, nr. 3, p. 42.

72. SF. NICHITA STITHATUL, *Viața Sfântului Simeon Noul Teolog*, trad. de Ilie Iliescu, Ed. Herald, București, 2003 pp. 18-19.

73. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 16.

74. SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Cateheze“, în: *Scrieri II*, p. 240.

„Dar când auzi «lumină», ia seama de care lumină îți vorbesc. Să nu socotești că vorbesc de lumina soarelui, căci în lumina acestuia vezi mulți că păcătuiesc ca mine, care sunt biciuiți cumplit, care cad și spumegă în mijlocul zilei și pătimesc nevăzut de la duhurile rele; și, deși soarele strălucește, nu e de niciun folos pentru cei ce s-au predat demonilor. Prin urmare, nu-ți vorbesc de lumina soarelui simțit, nu de cea a zilei, nu de cea a sfeșnicului, nu de cea a multelor stele, nu de lumina lumii, ci vreau să-ți arăt că strălucirea niciunei alte lumini văzute n-are deloc o asemenea lucrare. Căci luminile simțite luminează numai ochii noștri simțiți, nu strălucesc și nu fac să se vadă decât lucrurile simțite, nu și cele gândite. Trebuie, așadar, ca ochii înțeleși cu mintea ai inimii înțelese cu mintea să fie luminați și ei de o lumină înțeleasă cu mintea (spirituală) [...]”⁷⁵.

Și, continuând să vorbească despre lumină, Sfântul Simeon adaugă:

„Dar iată că această lumină fără sfârșit care mi-a apărut – căci nu există un alt nume mai potrivit și pe măsura ei pe care să i-l pot da – slăbind încet, încet, și, ca să spun așa, contractându-se, mi-am recăpătat cunoștința, mi-am dat seama de tot ceea ce puterea sa a lucrat deodată în mine, am reflectat asupra îndepărtării ei și, la gândul că ea m-a părăsit din nou, lăsându-mă singur în această viață, am fost cuprins de tristețe, de o suferință atât de grea, încât nu știu să explic îndeajuns puterea acestei suferințe multiple, extreme, care s-a aprins ca un foc în inima mea, închipuie-ți, așadar, acum, dacă poți, părinte – zise el – durerea acestei despărțiri, iubirea mea nemăsurată, avântul dragostei mele, măreția acestei binefaceri supreme! Căci, în ceea ce mă privește, eu nici nu pot exprima cu gura, nici nu pot cuprinde cu înțelegerea-mi nesfârșirea acestei vederi”⁷⁶.

Experiența mistică⁷⁷ ce a avut ca efect eliberarea de cele materiale l-a ajutat pe sfânt să urce o treaptă superioară a cunoașterii, ce i-a permis să se unească cu Dumnezeu. Este vorba de o trăire personală, dar care are martori, cum ar fi Meletie, care povestește despre no-

75. SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Imne, Epistole și Capitole”, în: *Scrieri III*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2001, p. 200.

76. Basile KRIVOCHINE, *În lumina lui Hristos. Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022)*, p. 233.

77. SF. SIMEON NOUL TEOLOG, „Cateheze”, în: *Scrieri II*, p. 241.

rul luminos care îl învăluia pe Sfântul Simeon în timpul Sfintei Liturghii.⁷⁸

Înțelegerea profundă a experienței Sfântului Simeon este, credem, favorizată de faptul că pr. Dumitru Stăniloae trăiește el însuși, la un moment dat, „legătura cu Dumnezeu“ ca singura șansă de a nu-și pierde „identitatea și speranța“, atunci când descoperă rugăciunea ca „o aspirație vitală a sufletului, nu în sens metaforic, ci în sens existențial“⁷⁹.

Natura umană fiind o „capacitate dinamică nesfârșită“ datorită libertății, Sfântul Simeon Noul Teolog, eliberat de ispite, își va petrece ultima parte din viață în asceză și rugăciune⁸⁰, ajungând să cunoască taina omului, călăuzit de Duhul Sfânt, importanța duhovnicului în fața lui Dumnezeu, precum și tainele ascunse ale dumnezeirii, fiind un model de teologhisire patristică⁸¹. Sfântul va susține că harul Duhului Sfânt, pe care creștinul îl primește de la botez, îl atrage pe acesta pe calea desăvârșirii, fiind o prezență vie și lucrătoare în inima celui botezat, pe care îl face capabil să cunoască și să contemple adevărurile dumnezeiești⁸².

Vorbind de nevoințele ascetice, pr. Dumitru Stăniloae afirmă că:

„Dacă ținta spiritualității creștine este viața tainică, de unire cu Dumnezeu, calea spre ea cuprinde urcușul care duce spre acest pisc. Ca atare, calea aceasta, pe de-o parte, se deosebește de acel pisc, pe de altă parte, stă cu el într-o legătură organică, așa cum stă urcușul muntelui cu piscul său“⁸³.

78. SF. NICHITA STITHATUL, *Viața Sfântului Simeon Noul Teolog*, pp. 44-46.

79. † DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, „Părintele Stăniloae, om și teolog al rugăciunii“, în: *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor. Mărturii, evocări, amintiri*, Editura Trinitas, Iași, 2003, p. 32.

80. Va trece la Domnul în lăcașul închinat Sfintei Marina, din Palukion, în anul 1022, cf. Pr. D. STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, p. 318. Va primi mai târziu, ca mare mistic, cinstea cuvenită în rândul monahilor athoniți. T. SPIDLIK, *Spiritualitatea Răsăritului Creștin, II Rugăciunea*, p. 16.

81. Ultimele trei experiențe mistice le va trăi la Mănăstirea Sfântul Mamas din Constantinopol, unde a și fost hirotonit. SF. NICHITA STITHATUL, *Viața Sfântului Simeon Noul Teolog*, pp. 44-46.

82. Emanuel BANU, „Lucrarea Sfântului Duh în opera Sfântului Simeon Noul Teolog“, în: *Studii Teologice*, an XXXII, 1980, nr. 1-2, p. 82.

83. Pr. D. STĂNILOAE, *Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe*, p. 7.

Spre deosebire de Sfinții Maxim Mărturisitorul și Ioan Damaschin, care vorbeau de vederea slavei lui Dumnezeu în context hristologic, Sfântul Simeon Noul Teolog vorbește în context pnevmatologic⁸⁴.

Dumnezeu, spune pr. Dumitru Stăniloae, a pus sete de viață în om, ca și în îngerii, aceasta neputând fi satisfăcută decât în El, iar Hristos a venit ca oamenii „*Viață să aibă și mai mult să aibă*” (In 10, 10). Chiar și îngerii căzuți au această sete, pe care însă vor să o satisfacă fără Dumnezeu, realitate pe care părintele o vede ca pe o dovadă a slăbiciunii răului, întrucât aceștia cred că în final o vor putea obține, chiar dacă în realitate este imposibil⁸⁵. Căci natura răului, după părerea părintelui Dumitru Stăniloae, este:

„Non-existență sau existență fără consistență. Nu este însă o lipsă totală a existenței, ci o știrbire, o slăbire esențială a ei, o lipsire de ceea ce constituie cu adevărat suportul existenței”⁸⁶.

Căzut în neascultare, îngerul rău îl urăște pe om⁸⁷, care este chip și asemănare cu Dumnezeu, ispitindu-l, dar chiar și în acest fapt Părintele vede un prilej pe care îl oferă Domnul omului de „a se întări în bine cu ajutorul harului dumenzeiesc”⁸⁸.

Pr. Dumitru Stăniloae vorbește și de rolul unificator al rugăciunii, care este mijloc de păstrare a unității Bisericii, întrucât:

„Biserica este eul rugăciunii tuturor ființelor conștiente: pământenii, îngerii și sfinții, rugăciunea având în felul acesta un mare rol unificator. În Biserică, în mine și pentru mine, se roagă toți, și eu mă rog în toți și pentru toți. În Biserică toate sunt unite, dar neconfundate în această unitate”⁸⁹.

Perspectiva aceasta este sintetizată de arhim. Gheorghios Kapsanis († 2014), fost egumen al Mănăstirii Grigoriou, astfel:

„Biserica, după cum o trăiește și o exprimă (pr. Stăniloae), are un dinamism nemărginit, dinamismul nesfârșit al iubirii lui Dumnezeu, care-l

84. C. IOJA, „Aspecte fundamentale ale misticii în teologia contemporană”, în: *Teologia*, an IX, 2004, nr. 2, p. 82.

85. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatica Ortodoxă*, I, p. 311.

86. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatica Ortodoxă*, I, p. 311.

87. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatica Ortodoxă*, I, p. 314.

88. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatica Ortodoxă*, I, p. 312.

89. Pr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatica Ortodoxă*, II, p. 137.

invită pe om neîncetat să iasă din singuratatea sa, să-L întâlnească, să aleagă și să se unească cu El⁹⁰.

Mai mult, Georges Florovsky scrie:

„Biserica lui Hristos este una în Euharistie, căci Euharistia este Hristos Însuși, Noul Adam și Mântuitorul trupului, care rămâne sacramental în Biserică, și Biserica este Trupul Capului. Biserica este cu adevărat un corp, un organism, mai mult decât o adunare sau o corporație. Este chiar organismul lui Hristos, în care viața Sa slăvită este continuată și răspândită⁹¹.

Dincolo de rolul rugăciunii în Biserică, aceasta este calea de comunicare cu Dumnezeu, iar Sf. Grigorie Palama spune că:

„Astfel este firea rugăciunii: îl înalță pe om de pe pământ la cer, și trecându-l peste tot ce este ceresc, și peste tot numele și înălțimea și vrednicia, îl înfățișează pe acesta lui Dumnezeu Însuși, Care este mai presus de toate⁹².

Ca urmare, „scopul rugăciunii, zice, este răpirea către Domnul⁹³. În același timp, Sfântul Grigorie Palama arată:

„Domnul ne învață [și] că deșteptarea la rugăciunea tainică făcută în casele sau în dormitoarele noastre întărește rugăciunea către Dumnezeu făcută în biserici, și că rugăciunea lăuntrică [săvârșită] în minte o întărește pe cea săvârșită cu buzele. Căci cel care vrea să se roage numai când vine în biserică lui Dumnezeu, dar nu se îngrijește deloc de rugăciune atunci când este acasă, sau pe drumuri sau în piețe, nu va putea să se roage cu adevărat nici atunci când se află în biserică lui Dumnezeu⁹⁴.

În acest context, ar trebui să privim demersurile desfășurate pe parcursul a doi ani marcați de recenta pandemie (martie 2020 - martie

---

90. Arhim. Gheorghios Kapsanis, citat de Ștefan TOMA, „Coordonate eclesiologice în gândirea teologică a Pr. Dumitru Stăniloae”, în: *Revista Teologică*, t. 88, 2006, nr. 4, p. 163, nota 14.

91. G. FLOROVSKY, „Le Corps du Christ vivant. Une interprétation orthodoxe de l'Eglise”, în: *La Saint Eglise Universelle – Confrontation Oecuménique*, Neuchatel, 1948, pp. 19-20, la ț ÎPS Irineu POPA, „Dimensiunea eshatologică a Bisericii ca revelare și împlinire a Împărăției lui Dumnezeu pe pământ”, în: *Mitropolia Olteniei*, an LXX, 2018, nr. 9-12, p. 60, nota 95.

92. SF. GRIGORE PALAMA, *Omilia II, 4*, în: *Omilii*, I, trad. de Pr. Roger Coresciuc, Editura Doxologia, Iași, 2019, p. 34.

93. SF. GRIGORE PALAMA, *Omilia XVII, 10*, în: *Omilii*, I, p. 223.

94. SF. GRIGORE PALAMA, *Omilia VII, 7*, în: *Omilii*, I, p. 97.

2022) de către ierarhii noștri, de la Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, care au insistat pe nevoia de rugăciune ca „temelia vieții creștine și a creșterii spirituale a omului”⁹⁵, fiindcă

„este mântuitoare și sfințitoare, deoarece ne umple de prezența iubirii lui Dumnezeu cel atotmilostiv, de harul Domnului nostru Iisus Hristos, de dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și de împărtășirea Sfântului Duh (2 Co 13, 13)”⁹⁶.

Dând un exemplu demn de urmat, Preafericitul Părinte Daniel a subliniat faptul că rugăciunea este „izvor de bucurie și de putere și de tărie spirituală”⁹⁷, în vremuri dificile, cum a fost perioada pandemiei.

La rândul său, Înaltpreasfințitul Părinte Casian, statornic în slujirea ancorată în Sfânta Tradiție, dar și în amplificarea, dinamizarea și actualizarea acesteia, a îndemnat credincioșii la rugăciune publică. Mai mult, a scris neîncetat pe pagina web a Arhiepiscopiei Dunării de Jos – care a devenit loc de comuniune în rugăciune, când condițiile pandemiei au limitat accesul credincioșilor în spațiul lăcașurilor de cult, adunând apoi rugăciunile, meditațiile și îndemnurile în paginile lucrării „Ozonul” din „plămâmul” veșniciei⁹⁸. În aceasta, ierarhul a subliniat ideea că rugăciunea îi ține împreună pe oameni, în comuniune, iar rostirea acesteia cu smerenie are darul de a umple inima de lumina, de pacea și de iubirea dumnezeiască. În același timp, Sfinții (Sfântul Luca al Crimeii, Sfânta Preacuvioasă Maică Parascheva, Sfântul Apostol An-

95. Andrei URSULEAN, „30 de cuvinte despre rugăciune ale Preafericitului Daniel”, în: *Basilica.ro*, 18 ianuarie 2022, <https://basilica.ro/30-de-cuvinte-despre-rugaciune-ale-parintelui-patriarh-daniel/>, accesat în data de 20 aprilie 2022.

96. Sorin IONIȚE, „Cuvântul rostit de Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în Catedrala Patriarhală, cu prilejul proclamării anului 2022 drept Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al Sfinților isihasți Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț, sâmbătă, 01 ianuarie 2022”, în: *Basilica.ro*, 2 ianuarie 2022, <https://basilica.ro/cuvantul-rostit-de-patriarhul-daniel-la-proclamarea-anului-omagial-si-comemorativ-2022-text-integral/>, accesat în data de 20 aprilie 2022.

97. Andrei URSULEAN, „30 de cuvinte despre rugăciune ale Preafericitului Daniel”.

98. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Ozonul” din „plămâmul” veșniciei, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2021.

drei, „Apostolul românilor“) sunt rugați să apere, să protejeze, dar și să contamineze oamenii cu sfințenie, astfel ca „aerul din plămânu Bisericii, prin care respirăm în Domnul și ne mișcăm unii către alții, provine din «văzduhul» rugăciunii”⁹⁹.

Autorul definește îndemnul „de la suflet la suflet și de la inimă la inimă” ca

„ofranda mulțumirii și chemarea de a-L aduce pe Domnul în noi și între noi, în casă, în școală, la serviciu, pe stradă, în Sfânta Biserică, pentru o viață mai liberă și mai armonioasă”¹⁰⁰.

Inspirat de opera Sfântului Simeon Noul Teolog, ierarhul Dunării de Jos vorbește de lumina chipului nemuritor al lui Dumnezeu ce coboară în noi, transformând „aducerea aminte de moarte” în prilej de reflecție și înțeleptire, astfel că rugăciunile se nasc firesc, precum „Fă-ne, Doamne, contagioși de iubirea ta”, „Fă-ne liberi să ne rugăm Născătoarei de Dumnezeu” (Bucuria tuturor celor necăjiți), „Fă, Doamne, «liturghia» liniștii pe altarele inimilor tuturor fraților și surorilor!”¹⁰¹, „Doamne, ajută-ne să ne rugăm!”¹⁰², „Fă, Doamne, din rugăciune un medicament!”¹⁰³

Aceste îndemnuri și rugăciuni le vedem de fapt ca pe o actualizare a exercițiului spiritual pe linia Sfinților Părinți (Ioan Gură de Aur, Grigore de Nyssa, Ioan Scărarul) și a marilor ierarhi români (Antonie Plămădeală și Bartolomeu Anania), a pr. Constantin Galeriu, sau pr. Ilie Cleopa (fără a uita pe pr. Dumitru Stăniloae), ceea ce marchează aspectul dinamic al Sfintei Tradiții. Este un exemplu elocvent de generozitate, relaționată cu trăirea și împărtășirea în comun a roadelor rugăciunii către ceilalți.

---

99. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Ozonul” din „plămânu veșniciei”, p. 4.

100. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Ozonul” din „plămânu veșniciei”, p. 204.

101. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Ozonul” din „plămânu veșniciei”, p. 26.

102. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Ozonul” din „plămânu veșniciei”, p. 77.

103. † CASIAN, Arhiepiscopul Dunării de Jos, „Ozonul” din „plămânu veșniciei”, p. 119.

Surprindem în acest demers perspectiva teologică a celor trei dimensiuni de care vorbește pr. Dumitru Stăniloae: mistică și cosmică (privește întreaga lume), neptică (cheamă la trezirea minții) și interiorizată (îndeamnă la descoperirea inimii).

Concluzia este că rugăciunea făcută din inimă, în spațiul liturgic, îl ajută pe om să-L cunoască pe Dumnezeu și pe aproapele lui, să descopere iubirea și libertatea. În fapt, în dialog permanent cu omul, Dumnezeu îl cheamă să iasă din izolare, din singurătate, să-L întâlnească, să comunice și să se unească cu El, să se îndumnezeiască în lumina Sa, fără a se contopi cu ea, devenind transparent, înduhovnicit, după modelul Sfântului Simeon Noul Teolog.